

Autonomia galicyjska i łagodniejsza polityka w zaborze pruskim w II połowie XIX wieku

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film edukacyjny](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Cytat za: *Statut Krajowy dla Królestwa Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim z 26 lutego 1861 r.* [w:] Grzegorz Chomicki, Leszek Śliwa, *Wiek XIX. Teksty źródłowe. Tematy lekcji i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2001, s. 238–239.
- Cytat za: Piotr Wandycz, *Pod zaborami*, Warszawa 1994, s. 358.

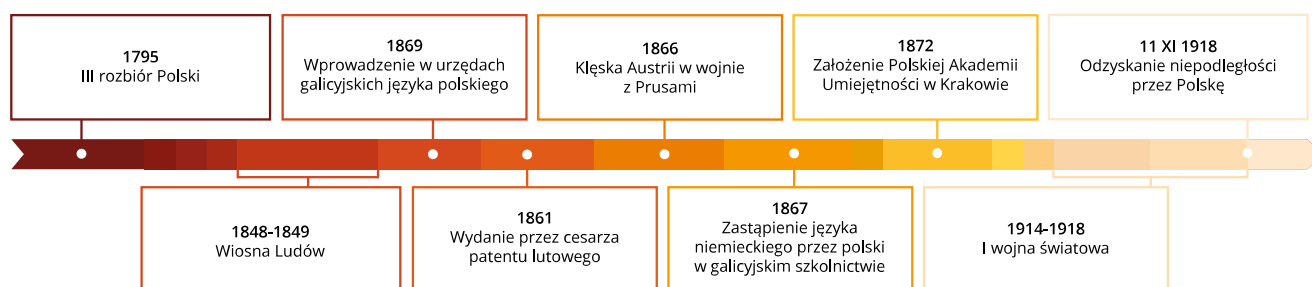

Autonomia galicyjska i łagodniejsza polityka w zaborze pruskim w II połowie XIX wieku

Gmach Sejmu Krajowego Galicji we Lwowie.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Na początku XIX w. w zaborze austriackim istniały najmniej korzystne warunki dla rozwoju społeczeństwa polskiego. Pod koniec stulecia sytuacja odwróciła się o 180 stopni – Polakom udało się uzyskać autonomię. Nadzieje na otrzymanie podobnych praw jak Polacy w Galicji mieli także politycy zaboru pruskiego. Jednak po krótkim okresie złagodzenia kursu politycznego nastąpił powrót do polityki antypolskiej.

Źródło: Contentplus.sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje cele

- Opisziesz okoliczności, które przyczyniły się do przyznania Galicji autonomii.
- Wyjaśnisz, czym była autonomia galicyjska.
- Przeanalizujesz, dlaczego nie udało się uzyskać autonomii w zaborze pruskim.

Przeczytaj

Droga do autonomii

Wydarzenia Wiosny Ludów skłoniły cesarza Franciszka Józefa I do złagodzenia **reżimu** i wyjścia naprzeciw oczekiwaniom narodów zamieszkujących monarchię. W ramach reform ustroju państwa zamiast urzędu gubernatora wprowadzono funkcję namiestnika. Od 1849 r. sprawowali ją Polacy: najpierw Wacław Zaleski, potem **Agenor Gołuchowski**. W 1860 r. w urzędach i sądach galicyjskich można było już załatwić sprawy, posługując się językiem polskim lub ruskim, a nie tylko niemieckim. Tak zwany patent lutowy wydany przez cesarza w 1861 r. podzielił władzę ustawodawczą na ogólnopanstwową i krajową, co *de facto* oznaczało przemianę scentralizowanej monarchii w federację. Proces ten uległ przyspieszeniu na skutek klęski Austrii w wojnie z Prusami w 1866 r.

W drugiej połowie XIX w., po klęsce powstań narodowych, wśród dużej części polskich działaczy politycznych (zwłaszcza w zaborach austriackim i pruskim) przeważać zaczęły tendencje ugodowe. Postulowano rezygnację z walki zbrojnej o odzyskanie niepodległości na rzecz pokojowych działań w celu uzyskania jak najszerzej autonomii i prawa do swobodnego rozwoju kultury narodowej. W środowisku polityków galicyjskich przewagę zdobyli **konserwatyści**, zwolennicy współpracy z władzą zaborczą. Dzięki deklaracji poparcia dla władz uzyskali oni gwarancje szerokiej autonomii. O swojej lojalności wobec cesarza zapewnili w liście otwartym (adresie) wystosowanym przez Sejm Krajowy, kończącym się znamienymi słowami: „Przy Tobie, Najjaśniejszy Panie, stoimy i stać chcemy”. Był to manifest środowisk konserwatywnych – ziemian, arystokratów

Franciszek Józef I. Franciszek Józef I (1830-1916) – był synem arcyksięcia Franciszka Karola, drugiego syna cesarza Franciszka II. Z powodu bezdzietności jego wuja przewidywano, że to właśnie Franciszek Józef obejmie tron. W 1854 r. wbrew woli swojej matki poślubił kuzynkę Elżbietę Bawarską, nazywaną Sisi. Piękna cesarzowa była uwielbiana i podziwiana przez lud. Para doczekała się czwórki dzieci. Ich jedyny syn w 1889 r. popełnił samobójstwo. W lipcu 1914 r. Franciszek Józef, po zabójstwie arcyksięcia Franciszka Ferdynanda w Sarajewie, postawił Serbii ultimatum, co doprowadziło do wybuchu wojny. Jej końca cesarz już nie doczekał. Zmarł w 1916 r. Jak myślisz, dlaczego Franciszek Józef lubił być przedstawiany w mundurze?

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

i inteligencji – niewierzących w możliwość zbrojnego odzyskania niepodległości, a ponadto obawiających się chłopskiego [radykałizmu](#).

Autonomia galicyjska

Monarchię habsburską osłabiły porażki poniesione w wojnach z lat 1859 i 1866, a społeczeństwo polskie – klęska powstania styczniowego. Obie strony były więc gotowe na kompromis. Pod koniec roku 1866 sejm galicyjski wystąpił z petycją o przyznanie autonomii. W 1867 r. język niemiecki został całkowicie zastąpiony przez polski w galicyjskim szkolnictwie niższym i średnim. Powstała także Rada Szkolna Krajowa, zarządzająca polskim szkolnictwem powszechnym oraz średnim (do jej utworzenia przyczynił się Józef Dietl, lekarz i rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego). Trzy lata później polski stał się językiem oficjalnym w policji, administracji i sądownictwie Galicji. Ponadto pojawiły się tablice z nazwami miejscowości w języku polskim. Zmiany dotyczyły również uniwersytetów w Krakowie i we Lwowie. W 1872 r. w Krakowie założono Polską Akademię Umiejętności, która wkrótce stała się najważniejszą instytucją naukową na ziemiach polskich.

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Budynek Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie. W okresie zaborów PAU prowadziła także działalność wydawniczą.

Omów znaczenie takich instytucji w czasach zaborów.

Źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe, tylko do użytku edukacyjnego.

Gmach Sejmu Krajowego we Lwowie ok. 1898 r. Obecnie jest to główny budynek Uniwersytetu Lwowskiego. Sesje Sejmu Krajowego zwoływał cesarz Austrii, a rozpoczynały się one najczęściej od odczytania listu cesarskiego do posłów, na który oni odpowiadali. Cesarz także rozwiązywał sesje.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Najważniejszą instytucją autonomiczną Galicji był Sejm Krajowy (podobnych parlamentów było w monarchii habsburskiej jeszcze 18). Choć zasadniczo sprawował on władzę ustawodawczą, miał szerokie uprawnienia wykonawcze i był instancją zwierzchnią wobec Wydziału Krajowego, będącego instytucją wykonawczą. Do kompetencji Sejmu Krajowego należało m.in. administrowanie gospodarką rolną, samorządem i szkolnictwem. Polacy mieli także przedstawicieli w parlamencie ogólnopaństwowym (Radzie Państwa), gdzie tworzyli poselskie Koło Polskie.

W drugiej połowie XIX w. rządy w Galicji sprawowała konserwatywna szlachta. Polscy konserwatyści współrządzili Austro-Węgrami: byli jej premierami (jak [Alfred Józef Potocki](#) i [Kazimierz Badeni](#)), ministrami spraw zagranicznych, skarbu i innych resortów (np. [Julian Antoni Dunajewski](#)). Do wybuchu I wojny światowej z tego kręgu wywodzili się kolejni namiestnicy Galicji i ministrowie do spraw Galicji w Wiedniu, m.in. [Kazimierz Grocholski](#).

Galicja bywa określana jako Piemont – zarówno polski, jak i ukraiński, gdyż podobnie jak z Piemontu wyszła idea zjednoczenia Włoch, tak samo w Galicji miał się rozpocząć proces odradzania państw polskiego i ukraińskiego. W Rosji Ukraińcy byli nazywani Małorusinami, ponieważ twierdzono, że są oni szczepem wielkiego narodu rosyjskiego, i odmawiano im praw narodowych. W Galicji Ukraińcy mieli swoje szkoły podstawowe i gimnazja z ukraińskim jako językiem wykładowym. Czuli się jednak dyskryminowani przez polskie władze oświatowe. Poza tym byli pozbawieni własnej uczelni i nie mieli wpływu na rządy nad krajem. Antagonizm polsko-ukraiński skwapliwie podsycali politycy austriaccy.

Zabór pruski – era Capriviego

Nadzieje na uzyskanie podobnych praw jak Polacy w Galicji mieli także po ustąpieniu kanclerza Bismarcka w 1890 r. politycy zaboru pruskiego. Jego następca, Leo von Caprivi, szukał wśród posłów Koła Polskiego w Reichstagu poparcia dla polityki kolonialnej Wilhelma II. W dużej mierze dzięki głosom polskim cesarz uzyskał od parlamentu pieniądze na realizację swoich planów imperialnych. Skutkiem tej współpracy było złagodzenie kursu politycznego wobec Polaków w latach 90. XIX w.: m.in. ustały prześladowania polskich duchownych, umożliwiono rozwój polskiej spółdzielczości, zniesiono zakaz używania języka polskiego podczas publicznych zgromadzeń i przywrócono lekcje języka polskiego (nieobowiązkowe) w szkołach ludowych.

Leo von Caprivi, kanclerz Rzeszy w latach 1890–1894 i premier Prus.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Tak zwana era Capriviego trwała jednak krótko, bo rząd niemiecki uzyskał poparcie polityków nacjonalistycznych i głosy Polaków przestały mu być potrzebne. Nastąpił stopniowy powrót do dawnej polityki antypolskiej. Postawy lojalistyczne spotykały się z niechęcią czy wręcz oskarżeniami o zdradę ze strony działaczy dążących do całkowitego odzyskania niepodległości – zwłaszcza w zaborze pruskim, gdzie dużą popularnością cieszyli się narodowi demokraci. Równocześnie zwolennicy współpracy zarzucali swoim adwersarzom sabotowanie prac mających na celu obronę polskości oraz przesadne i niepotrzebne manifestowanie patriotyzmu, nazywając je pogardliwie **tromtadracją**.

Słownik

autonomia

(gr. *autonomia* – samorząd, od *autos* – sam + *nomos* – prawo) prawo jakiejś zbiorowości do samodzielnego rozstrzygania swoich spraw wewnętrznych; samodzielność i niezależność w decydowaniu o sobie

konserwatysta

(z franc. *conservatisme* od łac. *conservare* – zachowywać) ogólnie osoba niechętna wprowadzaniem zmianom i silnie przywiązana do tradycji; w polityce wyznawca konserwatyzmu – doktryny głoszącej obronę dotychczasowego porządku i konieczność wprowadzania zmian na drodze ewolucji (a nie rewolucji); dla konserwatystów ważna jest

obrona porządku społecznego w imię takich wartości jak państwo, naród, autorytet, religia czy hierarchia

tromtadraci

ironiczne określenie galicyjskich demokratów stosowane przez ich przeciwników politycznych (powstałe od słowa „tromtadracja” oznaczającego krzykliwe przedstawianie poglądów lub haseł, które tak naprawdę nie zawierają sensownej treści; utworzył je żyjący w XIX-wiecznej Galicji Jan Lam)

reżim

(z franc. *régime* – porządek, od łac. *regimen* – władza, rząd) ogólne określenie systemu rządów, w którym władza utrzymywana jest poprzez stosowanie wobec społeczeństwa przemocy, represji i ucisku politycznego

radykałizm

(z łac. *radicalis* – dogłębny, zakorzeniony, *radix* – korzeń; to nawiązanie do myśli albo czynów sięgających do głębi, do korzenia problemu) postawa lub działanie charakteryzujące się stanowczością, determinacją pod względem głoszonych poglądów, zamierzonych celów czy stosowanych środków; w polityce dążenie do wprowadzenia zasadniczych zmian w życiu społecznym lub politycznym

Słowa kluczowe

autonomia galicyjska, sejm galicyjski, Franciszek Józef I, Galicja, Leo von Caprivi, ziemie polskie pod zaborami, Polacy pod zaborami

Bibliografia

P. Wandycz, *Pod zaborami*, Warszawa 1994.

H. Wereszycki, *Historia polityczna Polski 1864–1918*, wyd. 2 poprawione i rozszerzone, Paryż 1979.

C. Partacz, *Od Badeniego do Potockiego. Stosunki polsko-ukraińskie w Galicji w latach 1888–1908*, Toruń 1997.

G. Chomicki, L. Śliwa, *Wiek XIX. Teksty źródłowe. Tematy lekcji i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 2001.

Film edukacyjny

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmami i wykonaj kolejne polecenia.

Trwa wczytywanie danych ..

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DYgjDo2ZE>

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Autonomia galicyjska i łagodniejsza polityka w zaborze pruskim część 1.*

Polecenie 2

Scharakteryzuj poglądy konserwatystów i demokratów odnośnie do relacji z monarchią habsburską.

Polecenie 3

Opisz, jak przebiegała walka Polaków o równość polityczną i narodową w monarchii Habsburgów.

Trwa wczytywanie danych ..

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DYgjDo2ZE>

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Autonomia galicyjska i łagodniejsza polityka w zaborze pruskim część 2.*

Polecenie 4

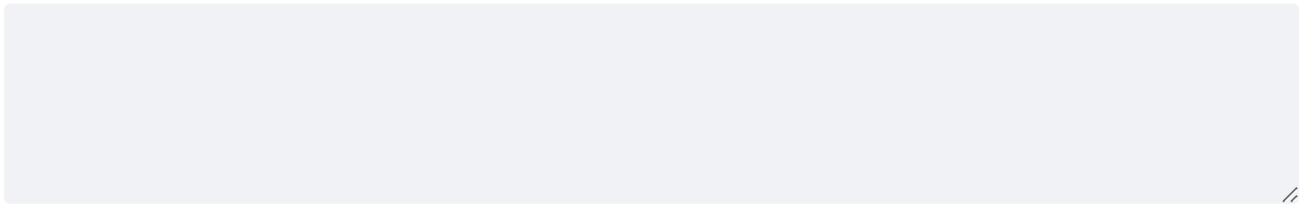
Opisz ustępstwa, jakie rząd wiedeński wprowadzał na rzecz Polaków. Która z tych decyzji twoim zdaniem odegrała najistotniejszą rolę z punktu widzenia oczekiwań Polaków? Uzasadnij odpowiedź.

Polecenie 5

Porównaj sytuację narodową i kulturalną Polaków w autonomii galicyjskiej z sytuacją Polaków w zaborze pruskim.

Twoja odpowiedź

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wskaż właściwe wyjaśnienia poniższych pojęć.

Ćwiczenie 2

Przyporządkuj właściwe wydarzenia do dat na osi czasu.

Połącz wydarzenia z datami

1861,

1872,

1869,

1873,

1890,

1860

utworzenie sejmu prowincjonalnego	
patent lutowy	
język polski językiem urzędowym w Galicji	
założenie Polskiej Akademii Umiejętności	
pierwsze wybory do parlamentu wiedeńskiego przeprowadzone w Galicji	
początek tzw. ery Capriviego	

Ćwiczenie 3

Zapoznaj się z tekstem Statutu Krajowego z 26 lutego 1861 r. i wykonaj polecenia.

” §1

Królestwo Galicji i Lodomerii wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim reprezentowane będzie w sprawach krajowych przez Sejm Krajowy.

§2

Prawa reprezentacji krajowej [...] wykonywane będą albo przez sam sejm, albo przez Wydział Krajowy.

§3

Sejm krajowy składa się ze 150 członków, a mianowicie:

- a) z trzech arcybiskupów lwowskich, księcia biskupa krakowskiego, dwóch biskupów przemyskich, biskupa tarnowskiego i biskupa stanisławowskiego. W razie wakującej stolicy arcybiskupiej lub biskupiej administrator diecezji jest członkiem Sejmu krajowego;
- b) z prezesa Akademii Umiejętności w Krakowie;
- c) z rektorów Uniwersytetu Krakowskiego i Lwowskiego, tudzież rektora szkoły
- d) politechnicznej lwowskiej;
- e) ze stu czterdziestu dziewięciu posłów wybranych, a to:
  - I. czterdziestu czterech posłów z klasy wielkich posiadłości ziemskich;
  - II. z trzydziestu jeden posłów miast wymienionych w ustawie wyborczej i izb handlowych i przemysłowych;
  - III. z siedemdziesięciu czterech posłów reszty gmin królestwa Galicji i Lodomerii wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim.

§4

Cesarz mianuje dla kierownictwa Sejmu marszałka krajowego i jego

zastępcę z grona Sejmu.

§11

Wydział krajowy jako zarządzający i wykonawczy organ reprezentacji kraju składa się, pod przewodnictwem marszałka krajowego, z sześciu członków wybranych z łona zgromadzenia sejmowego. Marszałek krajowy mianuje na wypadek, gdy doznaje przeszkody, swego zastępcę z łona Wydziału krajowego dla kierowania Wydziałem.

§16

Sejm Krajowy powołany jest do współdziałania przy wykonywaniu władzy prawodawczej [...] i wysyłać ma do izby posłów Rady Państwa 38 członków [...].

§17

[...] Do każdej ustawy krajowej potrzeba przyzwolenia Sejmu Krajowego i sankcji cesarza.

§18

Za sprawy krajowe uznają się:

I. Wszelkie rozporządzenia tyżące się:

1. kultury krajowej
2. budowli publicznych
3. zakładów dobroczynności
4. budżetu i składania rachunków krajowych [...].

Cytat za: *Statut Krajowy dla Królestwa Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim z 26 lutego 1861 r.* [w:] Grzegorz Chomicki, Leszek Śliwa, *Wiek XIX. Teksty źródłowe. Tematy lekcji i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2001, s. 238–239.

Ćwiczenie 4

Pierwszy minister do spraw Galicji, przez szereg lat również poseł do Sejmu Krajowego Galicji, zastępca marszałka krajowego, prezes Koła Polskiego w parlamencie austriackim i prezes Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarczego., Wybitny lekarz, polityk i wykładowca. W 1867 r. na jego wniosek powołano do życia Radę Szkolną Krajową., Niekiedy zwany „ojcem autonomii”. Pierwszy hrabia z tytułem naukowym doktora, namiestnik prowincji od 1849 r., a od 1859 r. austriacki minister spraw wewnętrznych., Polski ekonomista, profesor i rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, działacz państwowy, w latach 1880–1891 minister skarbu Austrii.

Biografia	Postać
Pierwszy minister do spraw Galicji, przez szereg lat również poseł do Sejmu Krajowego Galicji, zastępca marszałka krajowego, prezes Koła Polskiego w parlamencie austriackim i prezes Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarczego.	
Wybitny lekarz, polityk i wykładowca. W 1867 r. na jego wniosek powołano do życia Radę Szkolną Krajową.	
Niekiedy zwany „ojcem autonomii”. Pierwszy hrabia z tytułem	

naukowym doktora,
namiestnik prowincji od
1849 r., a od 1859 r.
austriacki minister spraw
wewnętrznych.

Polski ekonomista,
profesor i rektor
Uniwersytetu
Jagiellońskiego, działacz
państwowy, w latach
1880-1891 minister
skarbu Austrii.

Ćwiczenie 5

Przeanalizuj poniższą tabelę z danymi dotyczącymi wzrostu ludności w XIX i na początku XX w. i oceń, czy niżej podane stwierdzenia są prawdziwe, czy fałszywe.

Wzrost ludności na ziemiach polskich w wieku XIX i w początkach XX w.

Lata	Królestwo Polskie		Galicja	
	Ludność w tys.	Wskaźnik wzrostu	Ludność w tys.	Wskaźnik wzrostu
1820	3520	100	3893	100
1830	3998	114	4177	107
1840	4488	127	4427	114
1850	4811	137	4556	117
1860	4840	137	4836	124
1870	6079	173	5492	141
1880	7105	202	5959	153
1890	8258	235	6608	170
1900	10000	284	7316	188
1910	12129	345	8026	206

Źródło: *Encyklopedia historii gospodarczej Polski do 1945 roku*, t. 1, red. A. Mączak, Warszawa 1981, s. 434.

Ćwiczenie 6

Przeanalizuj wykres, który przedstawia liczbę studentów na uczelniach wyższych w Galicji w latach 1861–1900, a następnie na podstawie wykresu i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Źródło danych: *Historia Polski w liczbach*, t. 1, *Państwo, społeczeństwo*, red. A. Jezierski, A. Wyczański, Warszawa 2003, s. 245.

Ćwiczenie 7

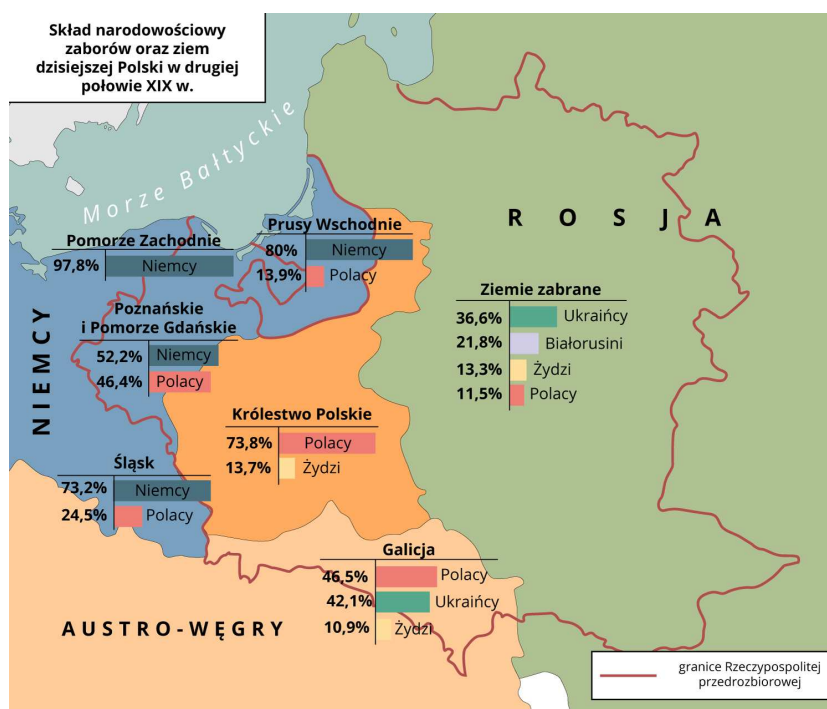
Na podstawie fragmentu tekstu źródłowego, mapy oraz tabeli opisz krótko przyczyny konfliktu polsko-ukraińskiego w Galicji.

Źródło A

Politycy ruscy podkreślali, iż mają tylko czternastu posłów na sejm [...] obok pięćdziesięciu siedmiu deputowanych polskich. Pod względem kulturalnym i społeczno-gospodarczym Rusini (Ukraińcy) byli w oczywisty sposób upośledzeni. O ile liczba ruskich szkół elementarnych była niemal proporcjonalna co do liczebności, o tyle w porównaniu ze szkołami polskimi miały zaledwie połowę klas.

Cytat za: Piotr Wandycz, *Pod zaborami*, Warszawa 1994, s. 358.

Źródło B

Skład narodowościowy zaborów oraz ziem dzisiejszej Polski w drugiej połowie XIX w.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o. na podstawie mapyonline.gwo.pl/#wiek19, licencja: CC BY-SA 3.0.

Źródło C

Struktura narodowościowa Galicji w 1900 r.

Galicja Zachodnia		Galicja Wschodnia	
Narodowości	%	Narodowości	%
polska	96,1	ukraińska	58,9
ukraińska	2,8	polska	33,9
niemiecka (i inne)	0,9	niemiecka, w tym ok. 70% Żydów	1,2

Źródło danych: *Historia Polski w liczbach*, t. 1, *Państwo, społeczeństwo*, red. A. Jezierski, A. Wyczański, Warszawa 2003, s. 191.

Ćwiczenie 8

Na podstawie wiedzy pozaźródłowej wyjaśnij, na czym polegała tzw. era Capriviego i jakie były przyczyny chwilowego złagodzenia polityki antypolskiej w zaborze pruskim.

Dla nauczyciela

Autor: Martyna Wojtowicz

Przedmiot: Historia

Temat: Autonomia galicyjska i łagodniejsza polityka w zaborze pruskim w II połowie XIX wieku

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

XXXV. Ziemie polskie pod zaborami w II połowie XIX i na początku XX wieku. Uczeń:

1) wyjaśnia cele i porównuje metody polityki zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej (w tym ziem zabranych) – rusyfikacja, germanizacja, autonomia galicyjska;

Kształowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- opisuje okoliczności, które przyczyniły się do przyznania Galicji autonomii;
- wyjaśnia znaczenie takich pojęć jak: autonomia galicyjska, Sejm Krajowy Galicji, era Caprivięgo;
- porównuje próby łagodzenia polityki zaborców wobec Polaków w zaborze austriackim i pruskim w drugiej połowie XIX w.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Przygotowanie do zajęć. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Autonomia galicyjska i łagodniejsza polityka w zaborze pruskim”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” tak, aby podczas lekcji mogli w niej aktywnie uczestniczyć i wykonywać polecenia.
2. Nauczyciel poleca uczniom, aby przygotowali prezentację w oparciu o informacje zawarte w sekcji „Przeczytaj”.

Faza wstępna:

1. Nauczyciel poleca jednemu uczniowi lub uczennicy przeczytanie wyświetlonego tematu zajęć.
2. Prowadzący poleca uczniom przygotować w parach pytania związane z tematem lekcji. Czego uczniowie chcą się dowiedzieć? Co ich interesuje w związku z zakresem zajęć? W ten sposób uczniowie określają obowiązujące ich kryteria sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel przypomina o prezentacjach przygotowanych przez uczniów przed lekcją. Poleca wybranej osobie (lub ochotnikowi) zaprezentowanie swojej pracy przed resztą klasy. Po prezentacji uczniowie krótko o niej dyskutują, dodają informacje, które ich zdaniem warto uwzględnić. Prowadzący może korygować i uzupełniać odpowiedzi, udziela też uczniom informacji zwrotnej.

2. Praca z multimedium („Film edukacyjny”). Nauczyciel prosi, aby uczniowie podzielili się na cztero- lub pięcioosobowe grupy, w których będą dalej pracowali. Następnie odtwarza uczniom pierwszy z filmów, prosząc, aby wynotowywali najważniejsze informacje. Po zakończeniu emisji wybrana osoba czyta polecenie 2: „Scharakteryzuj poglądy konserwatystów i demokratów odnośnie do relacji z monarchią habsburską”, a uczniowie opracowują odpowiedzi w parach. Po ustalonym wcześniej czasie przedstawiciel wskazanej (lub zgłaszającej się na ochotnika) grupy prezentuje propozycję odpowiedzi, pozostali uczniowie się do niej ustosunkowują. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia odpowiedź.
3. Utrwalanie wiedzy i umiejętności. Uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenia 1 i 2 z sekcji „Sprawdź się”, a następnie wspólnie na forum klasy weryfikują ich poprawność.
4. Ćwiczenia od 3 do 6 uczniowie wykonują we wcześniej utworzonych grupach. Analizują dane statystyczne i teksty źródłowe, a następnie wspólnie przygotowują odpowiedzi. Po ustalonym wcześniej czasie przedstawiciel wskazanej (lub zgłaszającej się na ochotnika) grupy prezentuje propozycje odpowiedzi, a pozostali uczniowie się do nich ustosunkowują. Nauczyciel w razie potrzeby je uzupełnia.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel rozdaje uczniom ankietę ewaluacyjną z oceną lekcji, pracy własnej ucznia oraz pracy klasy.
2. Nauczyciel omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów, udzielając im tym samym informacji zwrotnej.

Praca domowa:

1. Wykonaj ćwiczenia interaktywne 7 i 8. Przygotuj uzasadnienia poprawnych odpowiedzi.
2. Zapoznaj się z drugim filmem w sekcji „Film edukacyjny”, a następnie wykonaj polecenia 4 i 5 do niego dołączone.

Materiały pomocnicze:

P. Wandycz, *Pod zaborami*, Warszawa 1994.

H. Wereszycki, *Historia polityczna Polski 1864–1918*, wyd. 2 poprawione i rozszerzone, Paryż 1979.

C. Partacz, *Od Badeniego do Potockiego. Stosunki polsko-ukraińskie w Galicji w latach 1888–1908*, Toruń 1997.

G. Chomicki, L. Śliwa, *Wiek XIX. Teksty źródłowe. Tematy lekcji i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 2001.

Wskazówki metodyczne:

- Uczniowie mogą zapoznać się przed lekcją z sekcją „Film edukacyjny”, aby przygotować się do późniejszej pracy.